

No Pakpakat tupas ira HIBRU

Pa dahat nunurei bia siga tutun ga pakat iakan ra pakpakat. Aring diet lik bia Pol, aring mesa bia Banabas bia Apolos bia tiga mes na tunatuna. Senbia i manga palai bia iakan ra pakpakat ga haan tupas diet ira Iudeia (ing di kilam mah diet bia ira 'Hibru') ing diet gata nurnur ta Karisito. Aring tabuna nurnur diet ga hagawai ira Kristian na Hibru, hua aring ta kaikek diet ga wara taptapukus taar ta ira warkurai ta Moses ma ta ira nudiet magingin na lotu ta ira Iudeia. Io, iakan ra pakpakat i manga hakatom diet bia waak diet tapukus talur Karisito, Kalou kaba gi kurei diet hoing ga kurei ira hintubu diet ira Israel naluai sakit. Iakan ra pakpakat i hasahesa bia Karisito at i tale bia na halon diet kanong a Nati Kalou ia, hua i tamat ta ira poropet ma ira angelo ma Moses mah (nas Hibru 1.1-3.6). Ma no nuna minaat wara lamlam tunatuna tupas Kalou i manga bilai ta ira magingin na lotu ta diet ira pris gar na Iudeia. Kanong warah, Karisito i ta gil tiga sigara kunubus nong i ta kios sasei no tuarena kunubus (8.6-13) ing a mon hartabar na wawaguai tanai. Kaikek ra hartabar na wawaguai tupas Kalou pa ga tale bia na kap sei ira magingin sakena ta ira tunatuna. Senbia no minaat ta Karisito i tale. Ma Karisito i la kis taar hathatikai hoing no bilai na pris (7.1-10.18). Io hua, i tahut bia dahat ira Kristian dahat na haan tupas Kalou ma ra balamasa narako

ta Karisito (10.19-22) ma dahat na tur dadas ta ira nudahat nurnur (10.22-39) hoing diet ira tena nurnur manaluai (11.1-40). A liman na dadas na hatumarang bia tikai pa na hilau talur Karisito (2.1-4; 3.7-4.13; 5.11-6.20; 10.26-31; 12.18-29). Kanong warah, **Karisito sena mon i tale bia na halon dahat**, ma iakan no suruna ta iakan ra pakpakat.

Iesu i tamat ta diet ira angelo kanong a Nati Kalou ia

¹ Naluai Kalou ga ianga ta ira hintubu dahat maram narako ta ira nianga ta ira poropet. Ma ga gil hua a haleng na pakaan ma narako ra haleng na mangana ngaas. ² Senbia ta kaiken um ira mutuaina pakana bung ma maram narako tano Natina, i ta ianga ta dahat. Ma no Natina ia nong Kalou ga pilak tar ia bia na tinanei ira linga bakut. Ma kaia tano limana no Natina, Kalou ga hakisi no mawai ma no ula hanua bakut. ³ Ma ia i haminis no minamari Kalou. Ma i haruat tutun at ma Kalou. I la puspusak ma i la balbalaurei no mawai ma no ula hanua bakut ma no dadas tano nuna nianga. Ma ing bia gata gil tar no pinapalim na hagamgamatien ri talur ira sakana magingin, ga kap no tamat na kinkinis. Ma iakano kinkinis i kis taar tano sot na limana Nong i Manga Tamat Sakit aram naliu. ⁴ Ga kap no tamat na kinkinis hokaiken ta ira angelo. Ma i takodas bia na kap ia kanong no hinsang no Natina ga hatur kahai ia i tamat ta ira kaba angelo. ⁵ Ma iakan i palai kanong Kalou pa ga tangai ta tiga angelo bia,
“No Natigu uga.

Katin iau tangai ra palai bia a Natigu uga, ma iau
no raam Sus.”

Taia. Pa ga tangai hua ta ira angelo mon. Ma ga
tangai habal bia,

“Iau no ana Sus um.

Ma ia no Natigu balik um.”

⁶ Ma tano pakana bung bia Kalou i kap hahuat no
Natina ukai tano ula hanua, iakano Natina nong
i kap no luena kinkinis, Kalou i tangai habalin
bia,

“Na tahut bia ira angelo ta Kalou bakut diet na
lotu tupas no Natigu.”

⁷ Ma kaia uta diet ira angelo Kalou ga tangai
hoken:

“Kalou i gil ira nuna angelo hoing ira dadaip.

Ma i gil ira nuna tultulai hoing ira kamariana
iaah.”

⁸ Ma sen tano Natina balik i tangai bia,

“No num kinkinis na warkurai na kis hathatikai
ma pa na pataam.

Ma u na kurei ira num mataniabar ma ra
taktakodas.

⁹ U sip ira takodasiana magingin ma u malen-
takuanei ira sakena.

Io hua, Kalou, no num God, i ta bul ra wel aram
naliu taam wara gilimis uga.

Hokaiken u na kap ra tamat na kinkinis ma
ra tamat na gungunuama ta diet ira num
harhis.”

¹⁰ Ma Kalou ga tangai habal bia,

“Uga no Watong. Makaia tano hathatahun u ga
hakisi no ula hanua.

Ma u ga gil no ula mawai ma ira limaam tus.

¹¹ No mawai ma no ula hanua dir na panim,
senbia u kis taar at.

Dir na tutuarain hoira maal.

¹² U na puli dir hoing ra sigasigam.

Ma u na kios dir hoing ira tunatuna diet la
harkios ma ira nudiet maal.

Ma senbia uga, pau sala kikios.

Ma no num nilon pa na pataam.”

¹³ Ma Kalou pa ga tangai ta tiga angelo bia,

“U na kap no tamat na kinkinis kai tano sot na
limagu,

tuk iau na bul hasur ira num hirua napu, hoing
tiga linga na bul kakim.”

¹⁴ Io, asa tutun diet ira angelo? Diet ira tanua na
tultulai. Ma Kalou i la tultulai sei diet wara gaia
diet ing diet na kap no harhalon.

2

*Kaba dahat tatohun ta iakan ra tamat na
harhalon*

¹ Io hua, na tahut bia dahat na manga lilik
timaan ta ira nianga dahat ta hadadei. Kaba
dahat saal laah talur ia. ² Dahat nunurei bia no
hinhinawas makaia ta ira angelo ga tur dadas
ma pa ga tale bia da kap sei ia. Ma ira pakaan
bakut bia tikai ga lakai ia ma ga takamola tana,
ga kap ra harpidinau haruat tano nuna sakana
magingin. ³ Ing bia iakanin i tutun, na ngan
hoeh bia dahat lilik tatohun ta iakan ra tamat
na harhalon ta Kalou? Tutuna sakit, pa dahat
na tale bia dahat na hilau talur no harpidinau
nong na haan tupas dahat. No Watong ga luena
hinawas palai ta iakan ra harhalon. Namur diet
ing diet ga hadadei ia, diet ga sura haut ia tar ta
dahat. ⁴ Ma Kalou ga sura haut lah mah ia ing ga

gil hoken: ga haminis ira mangana hakilang, ma ga gil ira kaba dadas na gingilaan na kinarup, ma ga palau ira tunatuna ma ira hartabar tano Halhaliana Tanua haruat ma no nuna sinisip.

Iesu ga hanuat hoing tiga tunatuna warah?

⁵ Io, ma Kalou pa ga bul no nuna lilik bia ira angelo diet na kurei no ula hanua nong na hanuat namur. Taia. Ma iakano sigara ula hanua nong dahat lilik utana kaiken. ⁶ Ma narako tano nianga ta Kalou di ga pakat ia bia tikai ga tangai hoken:

“Asa tutun ira tunatuna kaikek u lilik uta mehet?
A linga bia mon mehet.

Wara biha u balaurei mehet ira tunatuna?

⁷ U ta bul hanapu mehet ira tunatuna manapu ta ira angelo bia mehet na kis baa hua ta dahin na pakana bung.

U ta hakukuhai mehet ma ira minamar ma ra tamat na urur.

⁸ Ma u ta bul ira linga bakut napu ta mehet.”

Ira nianga ta Kalou ing di ga pakat i tangai bia Kalou ga bul ira linga bakut napu ta ira tunatuna. Io, i palai bia i pulus ira linga bakut. Taia tiga linga pa na kis sisingen laah ta ira warkurai ta ira tunatuna. Senbia ta iakan ra pakana bung pa dahat nas kilam bia ira linga bakut i kis napu ta ira tunatuna. ⁹ Senbia dahat nas kilam tikai, ma ia ne Iesu. A dahina mon Kalou ga bul hanapu ia ta ira angelo waing naga maat panei ira tunatuna bakut. Ma ga maat kanong Kalou ga marsei bia mon ira tunatuna. Senbia kaiken um, dahat nas bia Kalou i ta bul haut ia ma i ta hatamat ia kanong ga kilinganei ra ngunungut tano minaat.

¹⁰ Io, ma Kalou ia nong ga hakisi ira linga bakut ma ga gil diet wara nuna at. Ma ga sip bia na lam ira haleng na natina uram naliu bia na hatamat diet. Hua, i takodas bia Kalou ga waak tar Iesu bia na kilingane iakano mangana ngunngutaan waing Iesu naga tale tutun at bia na sak no ngaas bia diet naga kap no harhalon. ¹¹ Io, ma Iesu nong i bul hasisingen diet talur ira sakena tupas Kalou, ma diet ing diet hanuat hua, diet mon tiga huna ma Iesu. Io hua, Iesu pai hirhir bia na kilam diet bia a hinsakana. ¹² I palai hua kanong i tangai ta Kalou bia,

“Tau na hasasei ira tasigu utaam.

Ma ing bia mehet kis hulungai iau na pirlat uga ma ira nirudu.”

¹³ Ma i tangai habalin bia,

“Tau ni so no nugu nurnur ta Kalou.”

Ma i tangai mah bia,

“Nas baa! Mehet ken ma ira nat na bulu ing Kalou i ta tar diet tagu.”

¹⁴ Ma kaiken ra mataniabar i kilam diet bia a nat na bulu diet, diet ira tunatuna mon. A mon palatamai diet ma a mon gapi diet. Io hua, Iesu ga hanuat hoing diet bia na maat. Ma ga maat waing naga kap sei no dadas ta Satan nong ga tale wara lam lam ira tunatuna taar tano minaat.

¹⁵ Ira tunatuna diet ga burburut bia diet na maat. Ma iakan ra bunurut ga his kahai diet ira kaba bungbung bakut. Senbia Iesu ga maat bia na halangalanga sei diet. ¹⁶ Tutuna sakit, Iesu pai la harharahut ira angelo. Taia. I la tartar ra harharahut ta ira nati Abraham. ¹⁷ Io hua, tiga ngaas mon i tale bia Iesu na mur wara gilgil

haruatanei no nuna sinisip. Iesu ga sip bia na kap no kinkinis na tiga tamat na pris. Ga sip bia na hanuat hoing tiga mangana pris nong i tale bia na marsei ira tunatuna ma nong i tale bia na manga gil timaan ira nuna mangana pinapalim tupas Kalou. Ga sip bia na hanuat hua bia naga tar tiga hartabar uta ira nudiet sakana magingin wara hauhau no nginaluan ta Kalou. Ga sip bia na gil hua, ma no ngaas nong ga mur ia, ia hoken: ga hanuat hoing tiga tunatuna mon, haruat tutun at ma ira hinsakana. ¹⁸ Ma i tale bia na harahut diet ing ira harwalaam i haan tupas diet, kanong warah maram narako ta ira nuna ngunngutaan ira harwalaam ga haan tupas mah ia hua.

3

Iesu i tamat ta dir ma ne Moses kanong a Nati Kalou ia

¹ Muat ira halhaliana tasigu ing Kalou i ta tatau lah mah muat, kaiken ira linga iau ta tangai i tutun. Io hua, na tahut bia muat na lilik uta Iesu bia siga ia. Ia nong Kalou ga tulei ia ukai ma ra hinhinawas hoing tiga apostolo. Ma ia no tamat na pris. Ma dahat nurnur tana uta kaiken ra linga. ² Kalou ga pilak tar ia bia na gil hua. Ma Iesu ga gil haruatanei tutun at no sinisip ta Kalou, hoing Moses mah ga gil ing ga balaurei no huntunaan gar ta Kalou. ³ Ma ing bia tikai i hatahuat tiga huntunaan, no wariru da tar tana i tamat tano wariru da tar ta iakano huntunaan at. Hokaiken mah no urur da tar ta Iesu i tamat tano urur da tar ta Moses. ⁴ Tutun bia ira huntunaan bakut, tikitikai na tunatuna

i la hathatahuat diet. Senbia Kalou, ia nong ga hatahuat ira linga bakut. ⁵ Moses tiga tultulai narako tano huntunaan gar ta Kalou. Ma ga papalim timaan haruat tutun at tano sinisip ta Kalou. Ga hasasei ira tunatuna ta ing Kalou na tangai namur. ⁶ Karisito mah hua. Ga papalim timaan mah haruat tutun at tano sinisip ta Kalou. Senbia Karisito no Nati Kalou narako tano huntunaan gar ta Kalou. Ma i balaurei iakano huntunaan. Ma dahat ira hinsakana tano nuna huntunaan ing bia dahat na kis nanaho ma ra tamat na balamasa uta kaikek ra linga dahat latlaat uranai ing Kalou na tabar dahat manei namur.

Kaba dahat ul pat hoing ira Israel diet ga ul pat

⁷ Io hua, na tahut bia muat na taram ing no Halhaliana Tanua i tangai, ma i hoken:

“Bia muat hadadei no inga Kalou katin,

⁸ waak muat hadadas ira bala muat, hoing ira hintubu muat diet ga hadadas ira bala diet ta kaikek ra pakana bung diet ga ul pat tagu.

Ta kaikek ra pakana bung diet ga walar iau aram ra hanua bia.

⁹ Diet ga manga walar iau kaia.

Ma diet ga nas ira nugu gingilaan tupas diet ta ira aihat na sangahul na tinahon.

¹⁰ Io hua, iau ga ngalngaluan taar ta kaikek ra mataniabar.

Ma iau ga tangai bia, ‘Ira bala diet i la hanahaan talur iau.

Ma pa diet palai tano mangana ngaas iau sip bia diet na mur ia.’

¹¹ Iau ga ngalngaluan hua iau gaam hasasalim bia,

‘Pa diet na sola tutun at tano nugu sinangeh.’ ”

¹² Bar tasigu ta Karisito, muat na harbalaurai timaan kaba tikai nalam in ta muat gi kap ra sakana mangana lilik bia pa na nurnur. Ing bia tikai na ngan hua na tapaskai laah talur no lilona Kalou. ¹³ No nianga ta Kalou di ga pakat ia ga tangai bia a maup kana ta iakano pakana bung bia diet na taram. Ma ga kilam iakano pakana bung bia, “*Katin*.” Ma iakano “*Katin*” i pulus iakan ra pakana bung mah. Io hua, na tahut bia muat na haragat harbasiane i muat ta ira kaba bungbung, kaba ira sakana magingin gi lam habisbis tikai nalam in ta muat ma na tena ul pat.

¹⁴ Tano pakana bung bia dahat ga sigara nurnur ta Karisito, dahat ga tur dadas ta ira nudahat nurnur. Ma na hanuat palai bia dahat tiktikai haan ma Karisito ing dahat tur dadas hua tuk taar bia dahat na maat. ¹⁵ Ing dahat tur dadas taar hua i haruat ma ira nianga ta Kalou ing i tangai hoken:

“Bia muat hadadei no inga Kalou katin, waak muat hadadas ira bala muat hoing ira hintubu muat diet ga hadadas ira bala diet ta kaikek ra pakana bung diet ga ul pat tagu.”

¹⁶ Io, ma siga diet ing diet ga hadadei ma diet ga ul pat ta Kalou? Tutuna sakit, bia diet at ing Moses ga lam hasur diet marau Isip. ¹⁷ Ma Kalou ga ngalngaluan taar ta siga ta ira aihat na sangahul na tinahon? Tutuna sakit, diet mon ing diet ga gil ira sakena ma diet ga maat kaia ra

hanua bia. ¹⁸ Ma Kalou ga hasasalim uta siga, bia pa diet na sola tano nuna sinangeh? Ga hasasalim hua uta diet at ing diet ga takamola tana. ¹⁹ Io hua, dahat palai bia pa ga tale diet bia diet na sola kanong pa diet ga nurnur.

4

¹ Io hua, na tahut bia dahat na manga harbalaurai timaan. Kalou i ta kukubus taar bia na tar iakan ra sinangeh ta dahat. Ma no kunubus i kis taar at hua. Io hua, na tahut bia dahat na manga harbalaurai timaan bia Kalou kaba gi nas tupas tikai nalamina ta muat bia pai tale wara sinola tano nuna sinangeh. ² Dahat na harbalaurai timaan hua kanong di ga warawai nalamina ta dahat ma no tahut na hinhinawas hoing di ga gil mah ta diet ira hintubu dahat. Senbia iakano nianga pa ga harahut diet kanong diet ga hadadei bia mon ia ma pa diet ga nurnur tana. ³ Ma sen dahat ing dahat ta nurnur, dahat ta sola ta iakano sinangeh hoing Kalou gata tangai tar hoken:

“Iau ga ngalngaluan hua iau gaam hasasalim bia, ‘Pa diet na sola tutun at tano nugu sinangeh.’ ”

Ga tangai hua senbia ira nuna pinapalim gata pataam um makaia tano hakhakisi tano ula hanua. ⁴ Io, ma narako ta tiga sibaan tano nianga ta Kalou di ga pakat ia, i tangai bia, “*Tano len ma irua na bung Kalou ga sangeh talur ira nuna pinapalim.*” ⁵ Ma hua mah tiga mes na sibaan. I tangai bia, “*Pa diet na sola tutun at tano nugu sinangeh.*” ⁶ Diet ing diet ga luena hadadei iakano tahut na hinhinawas, pa diet ga

sola tano sinangeh kanong diet ga takamola ta Kalou. Senbia i palai bia aring mesa diet na sola tana. ⁷ Iakan i hanuat palai hua kanong Kalou ga pua habalin tiga pakana bung wara sinola. Ma ga kilam ia bia “*Katin*” aram narako ta ira pakpakat ta Dewit. Ma ga kilam ia hua namur sakit ta iakano pakana bung ing ga haianga ira hintubu dahat. Ma hoing a mon dahat ta luena was tar, Dewit ga tangai hoken:

“Bia muat hadadei no inga Kalou katin,

waak muat hadadas ira bala muat.”

⁸ Ing bia Josua gaar tar ra sinangeh ta kaikek ra hintubu dahat, Kalou pa gaar kilam habalin tiga mes na pakana bung namur wara sinola tano sinangeh. ⁹ Io hua, a mon sinangeh kana wara uta ira mataniabar ta Kalou hoing no sinangeh ta Kalou tano len ma irua na bung. ¹⁰ Io, ma siga tikai i sola tano sinangeh ta Kalou, na sangeh mah ta ira nuna pinapalim at hoing Kalou ga sangeh ta ira nuna pinapalim. ¹¹ Io hua, na tahut bia dahat na walar ma ra dadas bia dahat na sola ta iakano sinangeh, kaba tikai gi mur no nudiet magingin na takamola ma naga puka. ¹² Ma na tahut bia dahat na walar hua kanong no nianga ta Kalou i lilona ma i papalim. Ma i hoing tiga hisa. Tiga hisa na hinarubu nong i iaan ta ira airua palpal bakut i tale bia na manga lalaka baas tikai ma na kutus ira harpasum na sur ma na paleng ira sur mah. Senbia no nianga ta Kalou i manga iaan ta iakano mangana hisa ma i tale bia na manga lalaka baas sakit uram narako tano burena no nilon ta tikai ma kaia tano tanuana mah. Ma i tale bia na kurei ira mangana lilik

ma ira mangana sinisip ta ira bala dahat. ¹³ Taia tiga linga ta ira linga Kalou i ta hakisi i tale bia na susuhai ra matmataan ta Kalou. Ira linga bakut diet tamapalas ma diet kis palai ra matmataan tana. Ma ia nong dahat na haan tupas ia, ma na kurei dahat.

Iesu, ia nong i lam dahat tupas Kalou

¹⁴ Io, ma nudahat tiga tamat na pris. I ta haan laka hut uram ra mawai. Ma ia ne Iesu, no Nati Kalou. Io hua, na tahut bia dahat na tur dadas ta ira linga dahat ta hinawas bia dahat nurnur taar tanai. ¹⁵ Dahat na tur dadas hua kanong no nudahat tamat na pris i tale tutun at bia na kilinganei ira nudahat tinirih ing i la hamalusnei dahat wara punuka. Ma i tale bia na kilinganei ira nudahat tinirih hua kanong ira mangana harwalaam ga haan tupas ia i haruat ma ira kaba harwalaam i la hanan tupas dahat. Senbia ia at pa ga puka ta tiga sakana magingin. ¹⁶ Io hua, na tahut bia dahat na haan tupas Kalou ma ra balamasa. Ma ia nong i kis aram ra nuna kinkinis na king wara tartar ra harmarsai ta dahat. Dahat na haan tupas ia hua waing naga marsei dahat ma naga harahut bia mon dahat tano pakana bung bia dahat supi iakano harharahut.

5

¹ Ma ira tamat na pris, Kalou i gilimis diet tikitikai makaia nalamn ta ira tunatuna mon. Ma i tibe diet bia diet na haan tupas ia wara giana ira mataniabar hoken: diet na tun hartabar tupas ia wara kapkap sei ira sakana magingin

ta ira mataniabar. ² Ma tiga tamat na pris, i tale bia na harahut ira mataniabar ing pa diet palai tano tahut ma no sakena ma diet siel laah. Ma i tale bia na harahut diet hoing tiga matien na tunatuna kanong ia mah, i malus tana bia na puka ta ira sakena. ³ Io hua, pa na tun ira hartabar tupas Kalou wara kapkap sei ira sakena ta ira mataniabar sena mon. Taia. I supi bia na tun ra hartabar uta ira nuna sakena mah. ⁴ Ma pai tale bia tikai na bul bia lah mon ia ta iakan ra tamat na pinapalim na pris. Taia. Na kap iakan ra mangana pinapalim ing Kalou na tatau ia hoing ga tatau ne Aron mah hua. ⁵ Ma Karisito mah pa ga bul no nuna lilik at bia na kap iakan ra tamat na pinapalim na pris. Taia. Kalou ga tangai hoken tana,

“No Natigu uga.

Katin iau tangai ra palai bia a Natigu uga, ma no am Sus iau.”

⁶ Ma i tangai hua mah tiga mes na sibaan hoken: “No num pinapalim na pris na tur hatikai, haruat tano pinapalim na pris ing Melkisedek ga gilgil.”

⁷ Ma ing Iesu ga lon taar kai tano ula hanua ga gil ra sinsaring ma ra tamat na sinsinuah tupas Kalou nong ga tale bia na harahut ia bia pa na haan taar tano minaat. Ga bul hanapu ia tano sinisip ta Kalou, hua Kalou gaam taram ia. ⁸ A tutun bia a Nati Kalou ia, senbia ga hausur balik wara tartaram Kalou narako ta ira nuna kaba ngunngutaan. ⁹ Io, bia Kalou gata tagurei tutun at Iesu wara gilgil no pinapalim na pris, Iesu gaam kap no kinkinis na harhalon hathatikai

taar ta diet ing diet taram ia. ¹⁰ Ma i tale bia na halon ira tunatuna hua kanong Kalou ga pilak ia bia na hanuat tiga tamat na pris, haruat ma no pinapalim na pris ing Melkisedek ga gil.

Kaba dahat siel laah talur Kalou

¹¹ Iau sip bia ena tangai ta haleng na linga baa ta kaiken. Senbia i dadas tagu wara hapalainei ta muat kanong ira linga muat hadadei pa muat kap hagasiaan. ¹² Baak sakit um muat gaba nurnur, ma gaar ta tale um muat bia muat gaar hausur ira mesa. Senbia muat supi tar a baa tari tunatuna wara hauhausur muat ta ira nianga ta Kalou muat ga luena hausur tanai. Pa muat haruat baa wara kapkap ira dadas na nian. Taia. Muat susus a baa. ¹³ Ma ing bia tikai i susus a baa, a nat na bulu baa ia, ma pai nunurei no takodasiana hausur. ¹⁴ Senbia ira dadas na nian i tale ma diet ing diet ta patpatuan kanong diet ta hausur ra lawas na pakana bung wara nasnas kilam ira tahut ma ira sakena.

6

¹ Io hua, i tahut bia dahat na haan kakari taar ta ira tamat na hausur i haruat ta ira patpatuan na tunatuna. Dahat na waak tar um ira linga dahat ga luena hausur tanai. Kaikek ra mangana linga no burena no hausur mon ing tikai na luena kap. Senbia waak dahat taptapukus balin tano burena no nudahat hausur. Hokaiken, pa dahat na iangianga baal bia i tahut bia tikai na lilik pukus ta ira magingin i lam tar ia tano minaat. Ma waak dahat iangianga baal tano nudahat nurnur tupas Kalou. ² Pa dahat na

hausur baal ta ira bapitaiso ma ira mangana salsalaap wara gamgamatien. Ma pa dahat na iangianga baal mah tano magingin na bul limanari taar ta ira tunatuna. Ma hua mah, pa dahat na iangianga baal tano tamtaman tut talur ra minaat ma no pakana bung na gil warkurai nong pa na pataam. Kaiken ira luena linga. ³ Senbia i tahut bia dahat na haan kakari. Ma dahat na gil hua ing bia Kalou na taram dahat. ⁴ Na tahut bia dahat na haan taar ta ira mes na linga kanong pai tale bia da lam pukus diet wara lilik pukus ing diet ta siel laah talur Kalou. Ma iau ianga ta ira mangana tunatuna hoken: tiga pakaan naluai diet gata palai taar. Ma diet gata namianeit tar no hartabar maram ra mawai. Diet gata kakaap tano Halhaliana Tanua. ⁵ Ma diet gata namianeit tar ira bilbilai tano nianga ta Kalou. Ma diet gata kilinganeit a mon bilai na dadas ta iakano pakana bung nong na hanuat namur. ⁶ Diet ga ngan hua senbia diet ga siel laah talur Kalou! Pai tale bia da lam pukus habal diet kanong i hoing bia diet lau habal no Nati Kalou taar tano ula kabai ma diet gil hahirhir ia ra palai.

⁷ Iau na tangai tiga nianga harharuat wara hapalaineit muat bia pai tale bia da lam pukus ira mataniabar hua bia diet na lilik pukus. Ma i hoken. No pisa nong a haleng bata i pukaan ia ma i gil hakubur ra nian ing na harahut diet ira tena pinapalim tano pisa, Kalou i la haidaneit iakano pisa. ⁸ Senbia no pisa nong i hatahuat ira sakana pitoka mon pai harahut ta tiga linga. Taia. I manga huteta bia Kalou na hapidinau ia

ma namur na tun haliarei um ia.

⁹ Iau tangai hua ta muat ira bilai na talaigu, iasen iau lik bia iau nunurei timaan muat bia muat la gilgil ira bilai na linga balik, kaikek ira mangana linga i haruat ta ira mataniabar ing Kalou i ta halon um diet. ¹⁰ Kalou pai la gilgil ira magingin ing pai takodas. Taia. Na lik kahai ira numuat tahut na pinapalim. Ing muat ga harahut ira nuna mataniabar tus ma ing muat tartar kaiken, kaiken i haminis bia muat sip Kalou. Io, na lik kahai mah um kaiken ra pinapalim. ¹¹ Muat la manga basbaso wara pinapalim hua. Iau sip bia muat na dadas hua tuk taar tano haphapataam ta ira numuat nilon waing muat naga hatur kahai tutun at ira linga muat kiskis kahai ma ra nurnur maram naliu. ¹² Ma pa iau sip bia muat na malmalunga. Taia. Na tahut bia muat na mur ira nudiet mangana nilon ing diet ga nurnur ma diet ga nanaho ta ira linga Kalou ga kukubus taar ta diet utanei, ma kaiken ra mangana tunatuna diet hatur kahai kaikek ra linga.

No kunubus ta Kalou na tur dadas hatikai

¹³ Ma ing Kalou ga kukubus taar ta Abraham, ga hasasalima wara hadadas no nuna kunubus. Ga hasasalima balin tano hinsana at kanong taia ta tikai i tamat tana. ¹⁴ Ga tangai bia, “*Tutun sakit iau na haidanei uga ma ni hatahuat haleng bulumur taam.*” ¹⁵ Io, ma Abraham ga nanaho ma ra balamasa, hua gaam hatur kahai ira linga Kalou ga kukubus taar tana utanei. ¹⁶ Ing tikai na hasasalima na kilam no hinsana tikai i tamat tana. Ma iakan ra sinsalim hua na hatutun no

nuna nianga, hua ira hargau na pataam. ¹⁷ Hua mah, Kalou ga sip bia na hapalainei timaan diet ing ga kukubus taar ta diet bia diet na nunurei bia no nuna lilik pa na kikios. Io hua, ga hadadas no nuna kunubus ma tiga sasalima. ¹⁸ Ma kaiken um ra airua linga pai tale bia dir na kikios. Ma bia Kalou i kukubus bia i hasasalima pa na bisbis. Kalou ga gil hokaiken taar ta dahat ing dahat ga hilau tupas ia wara nilon. Ma ga gil hua waing dahat naga manga balamasa wara kiskis kahai taar um ma ra nurnur uta ira linga Kalou i ta tagurei tar uta dahat. ¹⁹ Ing dahat nanaho ma ra nurnur i haruat ma tiga haga na waga i palim hadadas ira nudahat nilon. Ma pa dahat na mamagila. Dahat na tur dadas. Ma no nudahat nanaho ma ra nurnur i laka tano tamat na hala na lotu aram ra mawai taar tano halhaliana sibaan manamur tano maal i la balo bat tar ia. ²⁰ Ma Iesu i ta luena laka kaia wara uta dahat ing ga kap ra kinkinis na tamat na pris hathatikai, haruat ma no pinapalim na pris ing Melkisedek ga gil.

7

Melkisedek ga tamat ta ira pris ma i lon hathatikai

¹ Io, ma Melkisedek um, ia no king aras Salem. Ma a pris ia ta Kalou Nong i Naliu Sakit. Io, Abraham ga taptapukus balin makaia tano hinarubu ing ga paas hasur ira aihat na king kaia. Melkisedek ga harusa ia gaam haidanei ia. ² Ma Abraham ga tabar ne Melkisedek ma tikai ta ira sangsangahul na linga bakut ing gata

kap lah. Io, ma no luena kukuraina um tano hinsa Melkisedek ia hoken: “No takodasiana king.” Ma senbia ga king ma Salem, ma no kukuraina tano hinsana ia hoken mah: “No king na malum.” * ³ Pa di ga tangai ta linga utano ana sus ma no pawasina, ma hua mah ira hintubuna. Taia mah ta hinhinawas tano hathatahun bia no haphapataam tano nuna nilon. Io hua, i ngen hoing no Nati Kalou. I ta kap no kinkinis na pris hathatikai.

⁴ Muat na nas baa! A tamat na tunatuna sakit ia. No hintubu dahat balik um Abraham ga tar tikai ta ira sangsangahul na tabarikik tana ing ga kap lah kaia tano hinarubu. ⁵ Io, ira warkurai ta Moses i warkurai taar ta ira bulumur ta Lewi ing diet kap ra kinkinis na pris, bia diet na kap tikai ta ira sangsangahul na tabarikik makaia ta ira mataniabar. Ma kaikek ra mataniabar ira hinsaka diet. Ma tutun bia kaikek ra hinsaka diet, diet ira bulumur mah ta Abraham, senbia diet kap tikai ta ira nudiet sangsangahul na tabarikik. ⁶ Melkisedek pai bulumur ta Lewi ia, senbia ga kap lah tikai ta ira sangsangahul na tabarikik ta Abraham ma ga haidanei Abraham. Ma Abraham iakano tunatuna nong ga hatur kahai ira kunubus ta Kalou. ⁷ Ma i manga palai bia nong i gil no haridaan i tamat ta dir ma nong i haidanei ia. ⁸ Io, kaikek ira pris, diet sala kapkap lah tikai ta ira sangsangahul na tabarikik ta ira mataniabar. Ma diet ira pris, diet git matmat. Ma Melkisedek ga kap lah mah tikai ta ira sangsangahul ta ira tabarikik. Senbia i lon

* **7:2** No kukuraina tano nianga ‘Salem’ bia ‘a malum’.

hathatikai hoing no nianga ta Kalou di ga pakat ia i tangai. ⁹ I ngan hoing bia Lewi ga tar tikai ta ira sangsangahul na tabarikik taar ta Melkisedek ta iakano bung ing Abraham ga tabar Melkisedek hua. Senbia ira bulumur ta Lewi diet ing diet la kapkap lah tikai ta ira sangsangahul makaia ta ira mataniabar. ¹⁰ Ma i tale bia da tangai bia Lewi ga tabar Melkisedek hua kanong ing Melkisedek ga harusa Abraham, pa di ga kaha baa Lewi. Taia. I hoing bia Lewi iakana baa narako tano hintubuna ne Abraham.

Iesu i kap no kinkinis na pris haruat ma ne Melkisedek

¹¹ No pinapalim na pris nong diet tano huntunaan ta Lewi diet ga gil, iakano pinapalim ia no suruna ta ira warkurai ta Moses ing Kalou ga tar ta ira mataniabar Israel. Ma hoeh um ta diet ira pris ing diet tano huntunaan ta Lewi? Ing bia diet gaar tale wara habilai hasakitnei ira mataniabar, pa dahat gaar supi habal tiga mes na mangana pris, tikai i haruat ma Melkisedek. Senbia dahat supi ia kanong diet makaia tane Aron pa diet ga haruat um. ¹² Ma bia da kios sei ira tunatuna ing diet tale bia diet na kap no kinkinis na pris, da supi mah bia da kios sei ira warkurai. ¹³ No nianga ta Kalou di ga pakat ia i iangianga utano nudahat Watong ing i tangai kaiken ra linga. Senbia ia maram narako tiga mes na huntunaan. Ma taia tikai tano nuna huntunaan pa ga kap iakano kinkinis na pris. ¹⁴ I manga palai um bia a bulumur ta Iuda ia. Ma ing Moses ga iangianga uta diet ira pris, pa ga tangai tiga linga utano huntunaan ta Iuda.

¹⁵ Io, ma kaiken ra nugu nianga i hanuat palai tutun kanong tiga mes na pris i ta hanuat um. Ma ia nong dir haruat ma Melkisedek. ¹⁶ Ma pa ga kap iakan ra kinkinis na pris kanong a bulumur ia ta tiga mangana huntunaan. Taia. Ga kap iakan ra kinkinis kanong i lon hathatikai. ¹⁷ Ma iakan i palai kanong no nianga ta Kalou di ga pakat ia i tangai bia,

“No num pinapalim na pris na tur hatikai, haruat tano pinapalim na pris ing Melkisedek ga gilgil.”

¹⁸ Ma di ga waak sei ira luena warkurai kanong kaikek ra warkurai pa ga dadas ma pa ga tale bia na harahut. ¹⁹ Iakan i palai kanong kaikek ra warkurai pai tale wara habilai hasakitnei ira mataniabar. Ma pa ga tale bia tikai na nanaho ma ra nurnur panei kaikek ra warkurai. Io hua, Kalou ga tar tiga mes na kunubus ta dahat nong i tale bia dahat na nanaho ma ra nurnur panei ia. I bilai ta kaikek ra warkurai kanong i lam dahat hutatei Kalou. ²⁰ Ma iakan ra kunubus i bilai mah ta kaikek ra warkurai kanong Kalou ga hadadas no nuna nianga ma no nuna sinsalim. Kalou pa ga sasalima ing ira mesa diet ga kap ira nudiet kinkinis na pris. ²¹ Senbia Iesu ga kap no nuna kinkinis na pris ing Kalou ga hasasalima hoken:

“No Watong i ta hasasalima, ma pa na kios no nuna lilik.

Uga tiga pris hathatikai.”

²² Io hua, Iesu ia nong i hatutun iakan ra kunubus nong i bilai ta ira warkurai ta Moses.

²³ Io, ma a haleng diet ira pris, iasen pa ga tale diet bia diet na tur hathatikai hoing ira pris kanong diet git matmat. ²⁴ Senbia Iesu i tur hathatikai hoing tiga pris kanong i lon hathatikai. ²⁵ Io hua, hathatikai i tale bia na halon tutun at diet ira tunatuna ing diet haan tupas Kalou narako tano nuna pinapalim. Ma i tale bia na halon diet hua kanong i lon hathatikai waing naga saring Kalou wara gaia diet.

²⁶ Ma Iesu ia tiga tamat na pris nong i banot tutun ira nudahat sunupi. A halhaliana ia ma taia a nuna ta ronga bia ta bilinga. Kalou i ta bul hasisingen ia talur ira tena sakena. Ma i ta bul haut ia aram ra mawai. ²⁷ Pai haruat ma ira mes na pris. Pai supi bia na tun ira hartabar tupas Kalou ta ira kaba bungbung wara gaiana ira nuna sakena balin at, ma namur um wara gaiana ira sakena a nudiet ira mataniabar. Taia. Ga tar ra hartabar tupas Kalou tiga pakaan mon ing ga tar habalin ia. Ma iakano hartabar i tur hathatikai. ²⁸ Ma ira warkurai ta Moses um i pilak ira tunatuna ing pa diet manga tale ma iakan ra pinapalim, bia diet na kap no kinkinis na tamat na pris. Senbia Kalou ga pilak no Natina ma ra sinsalima bia na kap iakano kinkinis. Ma iakan ra sinsalima ga hanuat manamur ta ira warkurai ta Moses, gaam pilak no Natina nong Kalou ga tagurei timaan ia bia na haruat hathatikai uta iakano pinapalim.

8

Iesu ia no pris narako tano sigara kunubus

¹ No tamat na linga ta kaiken ra nianga iau tangtangai ia hoken: a nudahat tiga mangana pris nong gaba kap no tamat na kinkinis. Ma iakano kinkinis i kis taar tano sot na limana Nong i Manga Tamat Sakit nong i la kis taar tano nuna kinkinis na warkurai aram ra mawai. ² Io, ma i la gilgil no nuna pinapalim na pris kaia tano sibaan wara lotu aram ra mawai. Ma iakanong no hala na lotu tutun nong Kalou i la kis taar kaia. No Watong at ga hatur iakano hala, pataia bia ira tunatuna.

³ Io, ma ira warkurai ta Moses ga pilak diet bakut ira tamat na pris bia diet na tar hartabar tupas ia. Io hua, no nudahat pris, ia mah i manga supi bia na tar ta mangana hartabar tupas Kalou.

⁴ Ing bia gaar kis kai ra ula hanua pai tale bia na kap no kinkinis na pris, kanong aring at kana ing diet la hartabar tupas Kalou haruat ma ira warkurai ta Moses. ⁵ Diet gil ira nudiet pinapalim narako tiga sibaan wara lotu nong a malalar mon ia utano sibaan tutun wara lotu aram ra mawai. Ga ngan mah hua tano pakana bung ta Moses. Ing Moses ga wara gilgil no hala na lotu di ga wara gilgil ia ma ra maal, Kalou ga tangai tana bia, *“U na harbalaurai timaan bia u na gil ira linga haruat tutun at ing iau ga haminis taam aram ra uladih.”* ⁶ Senbia no pinapalim na pris nong Iesu i ta hatur kahai ia kaiken i bilai ta ira nudiet ing diet ga papalim manaluai, hoing mah no kunubus Iesu ga gil nalamin ta Kalou ma ira nuna mataniabar wara lamlam diet tupas ia i bilai tano kunubus nong manaluai. Ma no kunubus ta Iesu i bilai tano luena kunubus kanong ira linga Kalou ga tangai

bia na gil narako ta iakano kunubus ta Iesu i bilai ta ira linga ing ira warkurai ta Moses ga tangai bia na gil tano luena kunubus.

⁷ Ing bia no luena kunubus gaar papalim timaan, Kalou pa gaar lik bia na kios sei ia ma no sigarina. ⁸ Senbia i palai bia pa ga papalim timaan kanong Kalou ga nas bia ira mataniabar diet sakena baa, hua gaam tangai hoken:

“Nas baa! Iau no Watong, iau tangai bia a pakana bung i wara hinanuut ing iau na gil ra sigara kunubus ma dir ira airua huntunaan Israel ma Iuda.

⁹ Iakan ra sigara kunubus pa na haruat ma no kunubus iau ga gil ia tikai ma ira hintubu diet tano pakana bung iau ga lam diet, iau gaam luai suur ta diet marau Isip.

Iau no Watong, iau tangai bia pa ni gil no sigara kunubus haruat ma no luena kanong pa diet ga taram no nugu luena kunubus.

Io hua, iau gaam haan talur diet.

¹⁰ Iau no Watong, iau tangai bia no mangana kunubus iau na gil ia ma no huntunaan Israel ta tiga pakana bung namur, ia hoken:

Iau na bul ira nugu warkurai ta ira nudiet lilik. Ma kaikek ra warkurai iau ni pakat kahai ta ira bala diet.

Ta iakano pakana bung namur iau um no nudiet God, ma nugu mataniabar um diet.

¹¹ Tikai pa na hausur no talaina bia no hinsakana hoken,

‘Na tahut bia u na nunurei no Watong.’

Taia. Kanong warah, diet bakut diet na nunurei iau,
maras ta ira maris tutun at tuk ta ira tamat na watong.

¹² Diet na nunurei iau kanong iau na kap sei ira nudiet sakena ma ra harmarsai.

Masa! Pa iau na lik lah um ira nudiet rongga.”

¹³ Io, ing Kalou ga kilam no kunubus ta Iesu bia no sigarina, i palai bia ga nas kilam no luena kunubus bia a tuarena ia, hua da waak sei ia. Ma bia tiga linga i tuarena ma da waak sei ia, i palai bia huteta ma na panim laah.

9

Diet ga lotu hoeh narako tano hala na lotu kai tano ula hanua

¹ Io, tano luena kunubus a mon warkurai wara kurkurei bia ira mataniabar diet na lotu tupas Kalou hoeh. Ma tiga sibaan mah kai tano ula hanua bia da lotu tupas ia kaia. ² Di ga hatur tiga hala na lotu di ga gil ia ma ra maal. Tano luena sibaan ta iakano hala, tiga kinkinis na lulunga tikai ma no suuh na bul beret ma ira beret wara hartabar tupas Kalou. Ma di ga kilam iakanong ra sibaan bia no Halhaliana Sibaan. ³ Ma namur tano airua na balo na maal tiga sibaan, ma di ga kilam ia bia no Halhaliana Sibaan Sakit. ⁴ Ma narako tana no suuh di ga gil ia ma ra gol nong di tuntun ira kaabus i sangsangina timaan tana. Ma kaia mah no linga na bulbul no kunubus ta Kalou nong di ga gil ia ma ra gol. Ma aring linga narako tano linga na bulbul no kunubus ta Kalou. Tikai, no gapgopai di ga gil ia ma ra gol,

ma a mana kana narako tana. Ma no buka ta Aron nong ga kuburuan ga kis kaia narako tikai mah ma ira airua pala haat Kalou gata pakat ira warkurai tano kunubus tanei. ⁵ Ma maram naliu tano binanus tano linga na bulbul no kunubus ta Kalou, airua tamat na mangana angelo ing dir la kiskis tikai ma Kalou hathatikai. Ma dir ga tur burung iakano binanus nong Kalou i la kapkap sei ira sakana magingin kaia ma no nuna harmarsai. Ma senbia pai tale bia ni manga ianga uta ken ra mangana linga kaiken.

⁶ Di ga bul timaan kaikek ra linga hua narako. Ma ira pris diet git laklaka ta iakano luena sibaan wara gilgil ira nudiet pinapalim. ⁷ Senbia no tamat na pris sena mon na laka tano sibaan nong i kis manamur ta iakano luena sibaan. Ma ga tale bia na laka kaia tiga bung mon tiga kidilona tinahon. Ma pa git laklaka ing bia pai kap ta gaap. Ma git hartabar tupas Kalou ma kaikek ra gaap wara gaiana ira nuna sakena at ma wara gaia diet ira mataniabar mah ing diet ga gil ira sakena ing pa diet ga palai utanei. ⁸ Maram narako ta kaiken ra linga no Halhaliana Tanua i haminis bia no ngaas wara hinahaan laka tano Halhaliana Sibaan Sakit pai tapapos baa ing bia iakano luena sibaan tano hala na lotu i kis taar baa. ⁹ Ma kaikek ra linga a malalar uta iakan ra pakana bung katin. Kaikek ra linga i haminis bia kaikek ra hartabar di ga tun tupas Kalou pa ga tale bia na habilai hasakitnei aram narako ta ira mataniabar ing diet ga kap hahuat kaikek ra hartabar. Taia. Diet ga kilinganei bia a mon sakena baa kana narako ta diet. ¹⁰ Kaikek

ra hartabar pa ga tale wara hagamgamatien tutun at ira mataniabar kanong diet ing diet ga kap hahuat kaikek ra hartabar diet ga murmur ira mangana warkurai uta ira nian ma ira minom mon ma ira mangana salsalaap wara gamgamatien. Kaikek ra warkurai i haruat ta ira palatamai dahat mon. Ma ga tur dadas tuk taar mon tano pakana bung bia Kalou ga gil hasigarina ira linga.

No gapi Karisito i haruat wara hatutun no sigara kunubus

¹¹ Ma sen ing Karisito ga hanuat ma ga kap no nuna kinkinis na pris, ga hatahuat ira bilai na linga ing diet kis taar kaiken. Ga haan laka tano mangana hala na lotu nong i bilai ma i tamat ta nong manaluai. Ma iakan ra hala na lotu, ira tunatuna pa diet ga gil ia. Ma i palai bia pai tiga linga ia makai ta iakan ra ula hanua. ¹² Karisito pa ga kap hahuat ra gapi na me bia a gapi na bulumakau wara hinaan laka tano Halhaliana Sibaan Sakit. Taia. Ga kap hahuat no gapina at wara hinaan laka kaia kanong gata kul halangalanga sei dahat. Ga laka tiga pakaan sena mon. Ma iakano hinaan laka i haruat. Pa na laka baal um. ¹³ Di git sapsapur ira tunatuna ma ira gapi na me ma ira gapi na tumatena bulumakau. Ma di git tuntun tiga mangana pes na bulumakau ma di git bul tikanei ira tahuna iaah tana tikai ma ra taah ma di git sapur ira mataniabar mah manei. Di git sapsapur diet ing diet ga gil ra sakena ma diet ga bilinga ra matmatahan ta Kalou. Ma ing di git sapur diet hua di git hagamgamatien diet

tupas Kalou. Senbia pa di git hagamgamatien diet uram narako tutun at. ¹⁴ Iakan i tutun, ma i tutun sakit bia no gapi ne Karisito na hagamgamatien tutun at dahat. Io hua, dahat kilinganei bia kaikek ra sakana magingin ing diet lam tar dahat tano minaat, diet ta panim laah. Karisito ga tale bia na hagamgamatien tutun at dahat kanong ga tar no nuna nilon tupas Kalou hoing tiga hartabar ma pataia ta sakena tana. Ma ga papalim hua ma no dadas tano Halhaliana Tanua. Ga hagamgamatien dahat hua bia dahat naga taram tano lilona Kalou.

¹⁵ Karisito at iakanong ga gil no sigara kunubus nalamin ta Kalou ma ira nuna mataniabar waing diet ing Kalou gata tatau lah diet, diet na hatur kahai ira haridaan ing Kalou ga tangai bia na tar ta diet. Ma kaikek ra haridaan na kis hathatikai. Ma Karisito i tale bia na gil iakan ra sigara kunubus kanong no nuna minaat a harkul ia wara halangalanga sei diet talur ira nudiet sakena diet ga gil napu tano luena kunubus.

¹⁶ Ing bia tiga kunubus wara rumahal i kis taar, pai tale bia tikai na rumahal ta ira tabarikik haruat ma ia ing bia pa na luena hinawas palai bia no tunatuna nong ga gil iakano kunubus i ta maat. ¹⁷ Pai tale bia na rumahal naluai tano tunatuna ma pai maat baa, kanong tiga kunubus wara rumahal pa na tutun tuk taar bia no tunatuna i ta maat. Pa na tutun ing bia no tunatuna nong ga gil ia i lon baa. ¹⁸ No luena kunubus a mangana kunubus mah ia hua, hua pa di ga hatutun bia mon ia. Taia. Di ga hatutun ia ma ra gaap mah hoken. ¹⁹ Moses ga hasasei

ira mataniabar uta ira warkurai gaam kap ra gapina ira tumatena bulumakau ma ira me ma ga hurangai tikanei ma ra taah. Io, ga kubus ra dardarana hina sipsip tiga mangana sila dahai di kilam ia bia hisop, gaam hasuguh ia ta ira gaap ma ga sapur ira pakpakat ta ira warkurai ma ira mataniabar mah. ²⁰ Ma Moses ga tangai ta diet ira mataniabar bia, *“Kaiken ra gaap i hatutun no kunubus nong Kalou i ta tangai bia muat na taram ia.”* ²¹ Hoing a mah mon Moses ga sapur no hala na lotu di ga gil ia ma ra maal. Ma ga sapur mah ira linga di ga papalim manei kaia wara lotu. ²² Ma no suruna ta ken ra nianga ia hoken: ira warkurai ta Moses i tangai bia da hagamgamatien ra haleng linga ma ra gaap, i hoing bia huteta bia ira linga bakut. Io, ma ing bia taia ta minaat, taia ta liklik luban sei ira magingin sakena.

²³ Io hua, di ga supi bia diet na hagamgamatien hua kaikek ra linga. Senbia kaikek ra linga a malalar mon tano sibaan tutun wara lotu aram ra mawai. Ma ira gapina kaikek ra wawaguai di ga kut bing pai haruat wara hagamgamatien iakano sibaan aram ra mawai. Taia. Iakano sibaan i supi tiga mangana hartabar nong i bilai ta kaikek ra hartabar di ga kut bing. ²⁴ Ma iakan i palai kanong Karisito ga laka aram ra mawai at. Pa ga laka tiga sibaan wara lotu ing ira tunatuna diet ga gil. Taia. Iakano sibaan a malalar mon tano sibaan tutun wara lotu aram ra mawai. Io, ga laka aram at ra mawai bia na tur ra matmataan ta Kalou kaiken wara gaia dahat. ²⁵ Ma pa ga laka mah aram ra mawai

bia na tar no nuna nilon hoing tiga hartabar tupas Kalou ra haleng pakaan. Karisito pa ga gil haruat ma no tamat na pris nudiet ira Iudeia. Taia. Iakano tamat na pris i sala laklaka uram narako tano Halhaliana Sibaan Sakit tiga bung mon ta ira tintinahon ma i sala laklaka ma ra gapina wawaguai, taia bia a gapina at. ²⁶ Ing bia Karisito gaar gil hua gaar supi bia na maat ra haleng pakaan makarawa laah tano hakhakisi tano ula hanua. Senbia pa ga gil hua. Taia. Gata hanuat kaiken um tano haphapataam ta ira pakana bung bia na tar no nuna nilon hoing tiga hartabar tupas Kalou wara kapkap sei ira sakana magingin. Ga hanuat tiga pakaan mon. Ma i haruat. Pai supi bia na hanuat hua balin. ²⁷ Io, ma Kalou i ta pilak tar ta ira tunatuna bia diet bakut diet na maat tiga pakaan mon ma namur um, diet na tur ra warkurai. ²⁸ Karisito mah ga ngan hua. Ga maat tiga pakaan mon hoing tiga hartabar tupas Kalou wara puspusak ra harpidinau ta ira sakana magingin a nudiet ra halengin. Senbia tano nuna airua na hinanuat pa na pusak um ira harpidinau. Taia. Na hanuat bia na halon diet ing diet la kiskis kahai ia.

10

No kapawena hartabar ta Karisito i tur dadas hathatikai

¹ Ira warkurai ta Moses a malalar mon ta ira bilai na linga ing na hanuat. Pai kaikek ra linga tutun. Ma haruat ta ira warkurai ta Moses di la tuntun haitnei ta ira tintinahon ira hartabar tupas Kalou. Io hua, kaikek ra mangana hartabar

hua ta ira warkurai ta Moses pai tale bia na gil habilai hasakitnei ira mataniabar ing diet haan hutatei Kalou wara latlotu tupas ia. ² Ing bia kaikek ra hartabar gaar tale wara gilgil habilai hasakitnei kaikek ra mataniabar talur ira nudiet sakena, pa diet gaar kilinganei bia a mon ronga baa kana ta diet ma diet naga sangeh wara hartabar. ³ Senbia kaikek ra hartabar i halilik diet ta ira tintinahon tikitikai bia ira nudiet ronga baa kana. ⁴ I halilik diet hua kanong ira gapina tumatena bulumakau ma ira gapina me pai haruat wara kapkap sei ira sakena.

⁵ Io hua, ing Karisito ga hanuat ukai ra ula hanua, ga tangai ta Kalou bia,
 “Pau ga sip bia da tun ira hartabar tupas uga.
 Senbia u ga tagurei no palatamaigu.

⁶ Ira hartabar bia da tun ira kidilona wawaguai bakut, ma ira mes na mangana hartabar di ga tun uta ira sakana magingin, pau ga guama utanei.

⁷ Io, ma iau ga tangai bia, ‘Nugu God, iau um ken, wara gilgil haruatanei no num sinisip.
 Di ga pakat hokaiken utagu kaia ta ira num pakpakat.’ ”

⁸ Io, ga luena tangai bia, “*Pau ga sip bia da tun ira hartabar tupas uga. Ma pau ga sip ira hartabar bia da tun ira kidilona wawaguai bakut bia ira mes na mangana hartabar di ga tun uta ira sakana magingin. Ma pau ga guama mah uta kaiken ra hartabar.*” A tutun bia di ga tun kaikek ra hartabar haruat ma ira warkurai ta Moses, senbia Karisito ga tangai at hua. ⁹ Io, namur um ga tangai bia, “*Nugu Kalou, iau um ken, wara*

gilgil haruatanei no num sinisip.” Io hua, i palai bia Kalou ga kap sei ira luena hartabar bia na bul kios diet ma no hartabar ta Karisito. ¹⁰ Iesu Karisito ga gil haruatanei no sinisip ta Kalou, ma dahat bakut dahat gi gamgamatien talur ira nudahat sakena tano hartabar Karisito ga gil ia ma no palatamaina at. Ga tar no palatamaina tiga pakaan mon ma i haruat. Pa na tar habal um ia.

¹¹ Ira pris ta diet ira Iudeia, diet la tur taar tano nudiet pinapalim na lotu ta ira kaba bungbung. Diet la tuntun haitnei kaikek ra mangana hartabar at tupas Kalou. Ma kaikek ra hartabar pa na tale tutun at bia na kap sei ira sakena. ¹² Senbia Karisito balik ga tar tiga kapawena hartabar mon uta ira sakena. Ma no nuna hartabar i tur dadas hathatikai. Ga gil hua gaam a kis tano tamat na kinkinis ra sot na lima Kalou. ¹³ Ma i la kiskis kahai kaia tuk taar bia *Kalou na bul hasur ira nuna hirua napu hoing tiga linga na bul kakina.* ¹⁴ Ma i la kiskis kaia kanong ga gil habilai hasakitnei diet ma no nuna kapawena hartabar mon. Ga gil hua ta diet ing i bul hasisingen diet talur ira nudiet sakena. Ma diet na bilai harsakit hua hathatikai.

¹⁵ Io, ma no Halhaliana Tanua mah i sura haut iakan taar ta dahat. I luena tangai bia,

¹⁶ “Iau no Watong, iau tangai bia no mangana kunubus iau ni gil ia ma diet ta tiga pakana bung namur, ia hoken:

Iau ni bul ira nugu warkurai ta ira bala diet.

Ma kaikek ra warkurai iau ni pakat kahai ta ira nudiet lilik.”

17 Namur um i tangai bia,
 “Pa iau na lik lah ira nudiet sakana magingin ma
 ira nudiet ul pat tagu.”

18 Io hua, pa da supi habal tiga hartabar wara
 kapkap sei ira sakana magingin kanong Kalou i
 ta lik luban sei kaiken ra sakana.

Dahat na tur dadas ta ira nudahat nurnur

19 Io hua, bar tasigu ta Karisito, dahat bala-
 masa wara hinahaan laka tano Halhaliana
 Sibaan Sakit tano gapi Iesu tano nuna minaat.

20 No nuna minaat ga papos tiga sigara ngaas
 wara laklaka ta iakano Halhaliana Sibaan Sakit.
 I hoing bia dahat ta laka harsakit tano balo na
 maal narako tano sibaan na lotu. Ma iakano
 balo na maal, ia no palatamai ne Iesu no lilona
 ngaas. 21 Ma tiga mes na linga mah. A nudahat
 tiga tamat na pris nong i papalim wara gaiana
 no mataniabar ta Kalou. 22 Kaiken ra linga i
 ta hanuat um, hua i tahut bia dahat na haan
 hutatei Kalou ma ra tutun na bala dahat. Waak
 dahat burburut. Dahat na haan huteta tana
 ma ra nurnur. Pa dahat na kilinganei bia ira
 nudahat ronga baa kana kanong i ta sapur ira
 bala dahat wara gisgis sei kaikek ra ronga. Dahat
 na haan huteta tana hoing ira gamgamatien na
 mataniabar diet ta sisiu tano madarasiana taah.
 23 Na tahut bia dahat na tur dadas ta ira linga
 dahat ta hinawas bia dahat nurnur taar tanai.
 Waak dahat tur galagola ta ira linga dahat kis
 kahai ma ra nurnur utanei, kanong Kalou na
 gil haruatanei ira nuna nianga ga kukubus taar
 ta dahat. 24 Na tahut bia dahat na lilik timaan
 bia dahat na haragat hargilasanei dahat hoeh
 wara hamhaminis ira nudahat harmarsai ma

wara gilgil ira bilai na harharahut. ²⁵ Waak dahat hakumut no nudahat magingin wara kis hulungai. Aring diet malmalunga wara kis hulungai, senbia waak dahat gilgil hua. Dahat na haragat hargilasanei dahat. Ma dahat na manga dadas wara gilgil hua kanong dahat nas kilam bia no pakana bung tano Watong i ta wara hinanuat um.

²⁶ I tahut bia dahat na lon hua kanong taia baal um tiga mangana hartabar wara kapkap sei ira sakena ing bia dahat ta palai um ta ira tutun Kalou i ta hapuasnei ta dahat, senbia dahat bul ira nudahat sinisip wara gilgil haitnei ira sakena.

²⁷ Dahat na kis kahai ia ma ra bunurut iakano warkurai nong na hanuat. Ta iakano warkurai, no tamat na iaah na tun haliarei ira ebar gar Kalou. ²⁸ Bia airua bia aitul a tunatuna dal ga takun tikai bia i ul pat ta ira warkurai ta Moses, di ga bu bing ia, ma pa di ga marsei ia. ²⁹ Ing bia ga ngan hua ta diet manapu tano warkurai ta Moses, a tamat na harpidinau sakit na karat tikai bilang nong i malentakuanei no Nati Kalou ma i tangai hagawai no Halhaliana Tanua nong i tar harmarsai, ma i lik bia a bilingana linga mon no gaap utano kunubus nong ga bul hasisingen ia talur ira nuna sakena. ³⁰ I palai bia na ngan hua kanong dahat nunurei tar Kalou nong ga tangai bia, *“Iau nong iau ni balu ira mataniabar uta ira nudiet sakena. Iau ni hapidinau diet haruat ma ira nudiet gingilaan.”* Ma ga tangai habal bia, *“Iau no Watong, iau ni kurei ira nugu mataniabar.”* ³¹ Ing bia tikai na kis hua tano limana no lilona Kalou, na manga ramramin

kanong na hirua sakasaka.

³² I tahut bia muat na lik lah ira pakana bung manaluai bia Kalou gata hapalainei tar muat. Ta iakano pakana bung muat ga tur dadas narako ta ira tamat na ngunungut ing ga manga ubal muat.

³³ Aring pakaan di ga tangai hagawai muat ma di ga haliarei muat ra matmataan na haruat. Ma aring mes na pakaan muat ga tur tikai ma diet ing di ga hagawai diet hua. ³⁴ Muat ga marsei diet, muat gaam harahut diet ing di ga halaka diet tano hala na harpidinau. Ma ing aring diet ga ras lah ira numuat linga, muat ga waak tar diet ma ra gungunuama kanong muat ga nunurei bia muat tinanei ira linga i bilai ta kaikek ra linga di ga ras lah ma na kis hatikai.

³⁵ Io hua, waak muat hamalum sei no nu-muat tuntunur na balamasa kanong Kalou na hawatong muat ing muat tur na balamasa hua.

³⁶ Muat na tur dadas bia muat na tale wara murmur no sinisip ta Kalou, hua muat naga hatur kahai ing ga kukubus taar ta muat utanei.

³⁷ A tutun. Dahina um,

“Ma nong i wara hinanuat, na hanuat. Pa na halis.

³⁸ Senbia no nugu tena takodas na lon tano nuna nurnur.

Ma ing bia na hesua pas iau, pa iau na guama utana.”

³⁹ Iasen pa dahat hokaikek ra mangana mata-niabar ing diet hesua pas Kalou ma diet hirua sakasaka. Taia. Dahat ira mangana mataniabar ing dahat nurnur, ma dahat na lon.

11

Ira tena nurnur diet ga lon hoeh

¹ A mangana linga sa no nurnur? Ia hoken. Ing tikai i nurnur, i nunurei tutun tar bia na hatur kahai ira linga i nanaho utanei. Ma iakano tunatuna i manga palai taar mah bia kaiken ra linga i tutun senbia pa ga nas baa. ² Ira tunatuna manaluai diet ga nurnur hua, ma Kalou gaam hinawas palai bia a bilai diet. ³ Dahat nurnur, io hua, dahat gi palai bia Kalou ga hakisi ira kaba linga bakut ma no nuna nianga. Io hua, i palai bia Kalou ga papalim ma iakanong pai tale bia dahat na nas wara hakhakisi ira linga dahat la nasnas.

⁴ Io, ma Abel ga nurnur, hua gaam tabar Kalou ma no hartabar i bilai ta nong ta Kain. Ma Kalou ga hinawas palai bia i bilai ira nuna hartabar, io hua, Abel gaam hatur kahai ra hinhinawas bia a takodasiana tunatuna ia, kanong ga nurnur. A tutun bia Abel gata maat, senbia no nuna nurnur kana i hauhausur baa dahat.

⁵ Io, ma Enok ga nurnur, hua Kalou gaam kap haut lah ia talur iakan ra nilon ma pa ga maat. Pa ga tale bia tikai na nas lah ia kanong Kalou gata kap haut lah ia. Manaluai ta ing Kalou ga kap haut lah ia, ga hinawas palai bia a bilai na tunatuna ia nong ga haguama Kalou. Ma Kalou gaam kap haut lah um ia. ⁶ Io, ma ing bia tikai pai nurnur, pai tale bia na haguama Kalou, kanong ira tunatuna diet supi ra nurnur. Io hua, siga tikai i wara hinahaan tupas Kalou i tahut bia na nurnur bia no nudahat God i kana, ma bia i la

haguama diet ma ra kunkulaan ing diet silsilhei ia.

⁷ Io, ma Kalou ga hakatom Noa uta ira linga pa di ga nas baa. Noa ga nurnur, hua gaam ruu Kalou ma ga gil tiga mon wara halhalon no nuna haratamaan. No nuna pinapalim ma ra nurnur ga hapuasnei bia ira mataniabar tano ula hanua diet ta sakena um. Ma Kalou ga haut bia Noa i takodas kanong gata nurnur.

⁸ Io, ma Kalou ga tatau Abraham bia na haan ukatika tiga sibaan nong Kalou na tabar ia ma ia namur. Abraham ga nurnur, io hua, gaam taram. A tutun bia pa ga nunurei bia i hanahaan uha, senbia ga haan a mon. ⁹ Ga nurnur, ma gaam kiskis kaia tano hanua bia Kalou ga kukubus bia na tar ia tana. Ga kiskis kaia hoing tiga hasira i la kiskis tano hanua pai nuna ia. Ga kis ta ira mangana palpalih. A tutun bia Kalou ga kukubus taar ta Aisak ma Iakop mah bia na tabar dir ma iakano hanua at, senbia dir ga lon mah hua ta kaikek ra palpalih. ¹⁰ Abraham ga lon hua kanong ga kis kahai no pisa na hala nong na tur lawas ma pa na panim laah. Ma iakano pisa na hala nong Kalou ga bul no nuna lilik utana bia na gil ia hoeh ma ga gil a mah ia hua. ¹¹ Abraham ga nurnur, hua Kalou gaam taram lah ia bia na hatahuat tiga bulu, ma a linga bia bi gata patuana um ma Sara mah gata tuur. Kalou ga taram lah ia, kanong Abraham ga so no nuna lilik tana bia na gil haruat at ma ing ga kukubus taar tana hua. ¹² Io hua, a haleng sakit ira bulumur diet ga tahuat ta iakanong ra tunaan, ma iakano tunaan, no nuna dadas wara

gilgil hua gata pataam um hoing ira minaat. Ma ira nuna bulumur diet haleng sakit hoing ira tagul aram ra mawai ma hoing ira wana kinam nawana ing pai tale bia da was.

¹³ Kaikek ra tunatuna bakut diet ga nurnur tuk taar bia diet ga maat. Pa diet ga hatur kahai ira linga Kalou ga kukubus taar ta diet utanei. Taia. Diet ga nas kilam bia kaikek ra linga i manga tapaka baa. Ma diet ga guama panei kaikek ra linga bia na hanuat um namur. Diet ga hinawas palai bia a hasira mon diet ta iakan ra ula hanua ma pai nudiet taman tutun ia. ¹⁴ Ing tari mataniabar diet tangai ta linga hua, i haminis bia diet nanaas ta tiga hanua wara nudiet at. ¹⁵ Pa diet ga lilik uta iakano hanua diet ga tut laah makaia. Ing bia diet gaar lilik utana diet gaar tale bia diet na tapukus baal. ¹⁶ Senbia taia. Diet ga sip bia diet na haan taar tiga hanua nong i bilai ta iakanong diet ga tut laah makaia. Diet ga sip no hanua aram ra mawai. Io hua, Kalou pa ga hirhir bia diet na tangai bia no nudiet God ia kanong i ta tagurei tar tiga pisa na hala wara nudiet. ¹⁷⁻¹⁸ Abraham ga nurnur, hua gaam tar Aisak hoing tiga hartabar di la tuntun tupas Kalou ta iakano bung Kalou ga walar ia. Abraham, ia nong Kalou ga gil no nuna kunubus taar tana. Ma ia at nong ga wara kutkut bing no kapawena natina hoing tiga hartabar tupas Kalou. Senbia Kalou gata tangai tana bia, *“Tra num bulumur diet na tahuat ta Aisak at.”* ¹⁹ Abraham ga lik bia Kalou i tale bia na hatut ira minaat. Ma ing Abraham ga hatur kahai habal Aisak, i hoing bia ga kap pukus ia talur ra minaat.

²⁰ Io, ma Aisak ga nurnur, hua gaam haidanei Iakop ma ne Esau uta ira linga ing na hanuat namur.

²¹ Io, ma Iakop ga nurnur, ma ing ga huteta bia na maat, ga haidanei ira airua nati Iosep. Ma ing ga lotu tupas Kalou, no buka ta Iakop ga sukal hadadas ia.

²² Io, ma Iosep ga nurnur, ma ing ga huteta bia na maat, ga tangai ta diet ira Israel bia i tutun bia diet na haan talur Isip. Ma ga hasasei diet bia diet na gil hoeh ta ira suruna ing na maat.

²³ Io, ma no puasi Moses ma no ana sus dir ga nurnur, hua dir gaam suhai ia aitul a teka kanong dir ga nas kilam ia bia a melmel na bulu ia ma pai haruat ma ira mesa. Ma pa dir ga burtei mah no warkurai tano king kaia Isip.

²⁴ Io, ma Moses ga nurnur, hua ing ga tamat um ga mola bia da tangai bia a natina ia no hinasik tane Parao. ²⁵ Ga sip bia na kilinganei ra ngunngutaan tikai ma ira mataniabar gar ta Kalou ma pataia bia na taram lah ira sakana magingin bia na haguama ia ra kumkumina pakana bung mon. ²⁶ Moses ga kilinganei ra dadas na kinkinis wara gaiana no Mesaia ma ga lik bia iakano mangana kinkinis i manga bilai ta ira kinkinis na watong kaia Isip. Ma ga lilik hua kanong ga sip bia na kap no nuna kunkulaan nong na hanuat namur. ²⁷ Ga nurnur, hua gaam haan talur Isip. Pa ga burtei no nginaluan tano king makaia. Taia. Ga tur dadas kanong i ngan hoing bia gata nas Kalou nong pa di la nasnas ia. ²⁸ Ga nurnur, hua gaam taram Kalou hoken: ga gil no Nian na Hinahaan Sakit ma ga tangai ta

ira mataniabar bia diet na sapur ira matanangas ma ra gaap. Ma ga gil hua bia no angelo nong ga wara bingbing ira luena nat na bulu pa na hagawai ira Israel.

²⁹ Io, ma ira mataniabar na Israel diet ga nurnur, hua diet gaam bolas tano Tes Dardaraan, hoing bia tiga mamasina sibaan ia. Ing ira Isip diet ga walar hua, diet ga kongga. ³⁰ Ira mataniabar diet ga nurnur, io hua, ira balo tano pisa na hala Jeriko ga tamadurei sakasaka namur ta ing diet gata haan luhutanei ia ra len ma irua na bung. ³¹ Rahap no tena hilawai ga nurnur, io hua, pa di gaam bu bing ia tikai ma diet ira ul pat, kanong ga balak lah ira tena munmunuai.

³² Iau ni tangai habal um ra sa? No pakana bung pai talona bia ena hasasei muat uta ne Gidion, Barak, Samison, Jepta, Dewit, Samuel, ma ira poropet mah. ³³ Kaikek ra tunatuna diet ga nurnur, io hua, diet gaam paas hasur ira mataniabar ta ira mes na hanua. Diet ga gil ira takodas na magingin. Diet ga hatur kahai ira linga ta aring kunubus Kalou ga gil tar ta diet. Pa diet ga hirua ta ira ha diet ira laion. ³⁴ Pa diet ga hirua tano dadas na iaah. Pa diet ga hirua ta ira hisa na hinarubu. Pa diet ga dadas senbia diet ga kap ra dadas. Diet ga harubu dadas, ma ira haleng umri ta ira mes na tamtaman diet ga hilau laah. ³⁵ Airua hahina dir ga hatur kahai habal ira nudir bulu talur ra minaat. Aring mes na tunatuna diet ga mola bia da halangalanga sei diet, hua diet gaam maat ta ira tirih ing ga haan tupas diet. Diet ga sip hua bia diet naga tut hut sukun ra minaat. Diet ga nurnur bia iakanong i

bilai tano nilon kai napu. ³⁶ Aring di ga hasakit ta diet ma di ga dangat mah diet. Aring mesa di ga kubus kahai diet ma ra dadas na hinhisaan ma di ga halaka diet tano hala na harpidinau. ³⁷ Di ga tut aring ma ra haat ma aring di ga kato kutus diet. Ma aring mesa di ga kato bing diet ma ra hisa na hinarubu. Diet ga maris. Diet ga sigam mon ira pala sipsip ma ira pala me. Di ga hangungut diet ma di ga hagawai diet. ³⁸ Ira mataniabar tano ula hanua pa diet haruat ma kaiken ra tunatuna. Taia. Kaiken ra tunatuna diet manga bilai sakit ta ira mataniabar tano ula hanua. Diet ga haan hurlabit ta ira hanua bia ma ira uladih. Diet ga lon ta ira matana haat ma ta ira lulur. ³⁹⁻⁴⁰ Diet ga nurnur, hua Kalou gaam hinawas palai uta diet bakut bia a bilai diet. Senbia taia ta tikai ta diet ga hatur kahai ing Kalou ga kukubus taar ta diet utanei, kanong Kalou gata tagurei tar tiga ngaas uta dahat nong i bilai ta nong manaluai. Kalou pa ga sip bia na habilai hasakitnei diet sena mon talur dahat, hua gaam tagurei iakano ngaas waing naga habilai hasakitnei diet ma dahat mah.

12

Kalou i la haphapidinau ira natina wara hauhausur diet

¹ Io, ma i hoing bia dahat hilau ra harbusbus ta ira nudahat nilon. Ma diet kaikek ra mataniabar ing iau ta hinawas taar um ta diet, diet kis luhutanei dahat ma diet la ititamai dahat. Io hua, na tahut bia dahat na kap sei ira mangana linga i la palpalim kahai dahat bia dahat na hilau

timaan. Ma dahat na kutus sei ira sakana magingin ing i la his kahai tar dahat. Dahat na hilau harbusbus ma ra dadas ta iakano harbusbus ta ira nudahat nilon. Waak dahat malmalunga ta dahina. ² Ma ing dahat hilau harbusbus hua, i tahut bia dahat na ngok dadas ta Iesu nong ga luluai haan ta dahat tano magingin na nurnur, ia nong i hatutun ira nudahat nurnur mah. Pa ga haan talur no nuna hinirua tano ula kabai. Ga nunurei bia a linga na hirhir bia tikai na hirua hua, senbia pa ga manga lilik utana kanong ga sip bia na kap no gungunuama nong i tagura taar wara nuna. Io, ga hirua hua gaam a kis taar tano palpal na sot tano tamat na kinkinis na warkurai ta Kalou.

³ Muat na lilik timaan ta ira tinirih ta Iesu ing ira tena sakena diet ga manga malentakuanei ia. Muat na lilik timaan tana bia kaba muat malmalunga talur no numuat hinilau na harbusbus. ⁴ I tutun bia ira tena sakena diet ta manga walar wara lamlam muat tano sakana ngaas, ma i hoing bia muat harubu ma diet wara turtur bat diet. Senbia taia taring nalamina ta muat i ta hirua na minaat baa narako ta iakano hinarubu. ⁵ Ma i nanaas bia muat ta lik luban sei iakano nianga ta Kalou ing ga wara haragat muat ma ia kanong a natina muat. Ma ga tangai hoken:

“Natigu, u na lilik timaan ing no Watong i hapidinau uga wara hausur uga,
ma waak u malmalas talur ia ing i pir uga ta ira num sakena.

⁶ Kanong warah, no Watong i la haphapidinau diet ing i sip diet,

ma i la laulawat diet bakut ing i balak lah diet bia ira natina.”

⁷ I tahut bia muat na tur dadas ta ira tinirih kanong Kalou i haphapidinau muat hoing ira natina wara hausur muat. Muat na tur dadas hua kanong muat ngan hoing ira nat na bulu kai napu. Diet bakut diet la kapkap ra harpidinau ta ira adiet sus. ⁸ Kalou i la haphapidinau ira natina bakut, ma ing bia pai hapidinau uga, i haminis bia a nat na ngaas uga, ma pataia bia a natina tutun uga. ⁹ Io, ma dahat na lilik uta ira adahat sus kai napu. Diet ga hapidinau dahat wara hausur dahat, ma dahat gaam ruu diet. Ing bia dahat ga ruu diet i manga tahut bia dahat na kis napu tano harpidinau tano Tata ta ira tanua dahat, hua dahat naga lon. ¹⁰ Ma ira adahat sus kai napu diet ga hapidinau dahat ra bar tinahon mon. Ma diet ga hapidinau dahat hoing diet ga lik bia i takodas. Senbia Kalou i hapidinau dahat wara harharahut dahat waing dahat naga gamgamatien hoing Kalou i la gamgamatien taar. ¹¹ Ma ing tikai i kap ra harpidinau, ta iakano pakana bung at pa na guama. Taia. Na kilinganei ra ngunngutaan. Senbia namur um, diet ing diet ga kap ra harpidinau wara hausur diet, diet na hatur kahai no hunuena ta iakanong ra harpidinau ma ia hoken: ira nudiet nilon na takodas, ma diet na kap ra malum.

¹² Io hua, na tahut bia muat na hadadas ira irua malmalungana lima muat ma ira bukuna kaki muat. ¹³ Muat na mur no takodasiana ngaas, kaba no kakina no pengpeng gi tamalapus, senbia na langalanga balin.

A hatumarang bia kaba dahat harhus sei ira nianga ta Kalou

¹⁴ Muat na walar ma ra dadas bia muat na lon ma ra malum tikai ma ira tunatuna bakut. Ma muat na walar ma ra dadas mah bia muat na gamgamatien. Ing bia tikai pai gamgamatien, pa na nas no Watong. ¹⁵ Muat na harbalaurai kaba tikai gi puka talur no hartabar ta Kalou nong i tabar bia mon dahat ma ia. Ma muat na harbalaurai mah bia tikai pa na tahuat nalamina ta muat hoing tiga sakana ina dahai ma na hatahuat ra purpuruan ma na habilinga ira nilon a nudiet ra haleng. ¹⁶ Ma muat na harbalaurai bia kaba tikai gi sua tikai ma tiga mesa pai nuna ia. Muat na harbalaurai mah bia kaba tikai gi mola sei Kalou hoing Esau. Esau no luena bulu nong gaar rumahal ira haleng tabarikik, senbia ga suhuranei no nuna kinkinis na rumahal wara tiga kapawena nian mon. ¹⁷ Ma muat nunurei bia namur um Esau ga sip bia no ana sus na haidanei ia. Senbia no ana sus ga mola sei ia, kanong Esau pa ga tale wara nasnas tupas tiga ngaas bia na hatakodasnei ing gata gil tar. Ga manga nanaas bia na kap no haridaan gaam manga suah utana, senbia pa ga petlaar.

¹⁸ Io, ma pa muat hanuat taar tano uladiah Sinai hoing ira mataniabar Israel diet ga haan ukaia. Diet ga tale bia diet na sigirei iakano uladiah. Ma ta iakano uladiah, tiga tamat na iaah ga ianiaan, ga manga boh, ga kankado ma ga manga dadaip. ¹⁹ Ga tut hut no kinakel tano tahur ma diet ga hadadei a ingana tikai. Ing ira mataniabar diet ga hadadei no ingana diet ga sasaring marmaris

bia waak um i haianga habal diet. ²⁰ Diet ga sasaring hua kanong pa ga tale diet bia diet na kis napu tano warkurai nong ga tangai hoken: *“Ing bia siga tiga tunatuna bia a wawaguai mah i haan ukaia tano uladih da tut bing ia ma ra haat.”* ²¹ No uladih ga nanaas sakasaka sakit hua Moses gaam tangai bia, *“Iau manga dedar ma ra bunurut.”*

²² Io, ma pa muat hanuat ukaia ta iakano uladih. Taia. Muat ta hanuat taar tano uladih Saion, no pisa na hala tano lilona Kalou. Ia ne Ierusalem aram ra mawai. Muat ta hanuat taar tano kis hulungai ta ira haleng na angelo ing pai tale bia da was diet. Ma diet kis hulungai ma ra gungunuama. ²³ Muat ta hanuat taar tano kis hulungai a nudiet ira luena nati Kalou. Diet ing Kalou i ta pakat kahai ira hinsa diet aram ra mawai. Muat ta haan tupas Kalou no tena warkurai ta ira tunatuna bakut. Muat ta hanuat taar ta ira tanua diet ira tena takodas ing Kalou i ta habilai hasakitnei diet. ²⁴ Muat ta haan tupas Iesu nong i ta gil no sigara kunubus nalamin ta Kalou ma ira mataniabar. Muat ta hanuat taar tano gapi ne Iesu nong ga sapor muat ma ia wara gilgil iakano kunubus. Ma no gapina i hapuasnei ta dahat ira linga i bilai ta ira linga no gapi ne Abel ga iangianga utanei.

²⁵ Muat na harbalaurai timaan. Waak muat harhus sei nong i iangianga ta muat. Diet ing diet ga mola bia diet na hadadei iakanong nong ga hakatom diet kai napu, pa diet ga tale wara hinilau talur no nuna harpidinau. Io hua, tutun sakit, pai tale dahat bia dahat na hilau talur no nuna harpidinau ing bia dahat tapaskai sukun

ia nong i hatumarang dahat maram ra mawai. ²⁶ Ta iakano pakana bung no ingana ga gunai no ula hanua, senbia kaiken i ta kukubus bia, “*Tiga pakaan baal iau na gunai no ula hanua. Senbia pataia bia no ula hanua sena mon. Iau na gunai mah no mawai.*” ²⁷ Ing i tangai bia na gil hua “*tiga pakaan baal,*” i haminis bia na kap sei kaikek ra linga ing ga hakisi. Na kap sei diet kanong i tale diet bia diet na gunagunei. Na kap sei kaikek ra linga waing ira linga pai tale bia na gunagunei, diet na kis taar at. ²⁸ Io hua, na tahut bia dahat na tanga tahut tana kanong dahat laka tano nuna matanitu nong pai tale bia na gunagunei. Dahat na tanga tahut tana hua, ma naga tale dahat bia dahat na lotu tupas ia. Ma na tahut bia dahat na lotu tupas ia hoing i sip bia dahat na lotu tupas ia hua. Ma i hoken: dahat na lotu tupas ia ma ra urur ma ra pirharlat. ²⁹ Na tahut bia dahat na gil hua kanong, no nudahat God ia hoing tiga iaah nong i la tuntun haliarei ira linga.

13

No mangana nilon i bilai bia dahat na mur

¹ I tahut bia ira numuat harmarsai hargilaas ta muat ira haratasin narako ta Karisito na tur taar at hua. ² Waak muat luban wara balbalak lah ira hasira ta ira ngasia muat. Aring diet ga balak lah aring hasira ma pa diet ga nunurei bia diet ga balak lah ira angelo. ³ Na tahut bia muat na lik lah diet ing diet kis ra hala na harpidinau, hoing bia muat mah muat kis tikai taar ma diet. Ma na tahut bia muat na lik lah diet ing di hagawai

diet kanong a tunatuna mon muat hoing diet ma i tale bia da hagawai mah muat.

⁴ Na tahut bia ira tunatuna bakut diet na ruu no magingin na tinolen. Tikai na sua tikai ma no suana at. Waak i sua tikai ma tiga mesa kanong Kalou na kurei diet ing diet sua tikai ma tikai pai nuna ia.

⁵ Muat na langalanga talur iakanong ra magingin wara sip kinewa. Na tahut bia muat na lik bia ira linga muat hatur kahai i haruat mon. Wara biha, kanong Kalou ga tangai hoken: *“Pa iau na haan talur uga ma pa iau na waak sei uga.”* ⁶ Io hua, dahat na balamasa wara tangtai bia, *“No Watong, ia no nugu tena harharahut, ma pa iau na burut. Pai tale tutun at bia tikai na gil tiga linga tagu.”*

Dahat na haan tupas Kalou narako tano hartabar ta Iesu

⁷ Muat na lik lah ira numuat lualua manaluai ing diet ga hasasei muat tano nianga gar ta Kalou. Muat na lilik timaan uta ira nudiet mangana nilon tuk taar bia diet ga maat. Ma muat na mur ira nudiet mangana nurnur. ⁸ Ira magingin ta Iesu Karisito pai la kikios. Taia. Naluai ma katin ma namur mah i haruat sena mon.

⁹ Waak muat tartaram lah taring bia diet na lam hasisingen muat ma ira nudiet kaba nianga ing i mesa ta ira nianga ta Kalou. Na harahut muat bia Kalou na hadadas muat aram narako ta ira numuat nilon ma no nuna harmarsai nong na tabar bia mon muat ma ia. Iasen ing bia muat mur ira warkurai uta ira mangana nian pa

na harahut muat. Taia. Kaikek ra warkurai pa ga harahut diet ing diet git murmur diet. ¹⁰ A nudahat tiga suuh na tar hartabar tupas Kalou. Ma diet ing diet papalim narako tano hala na lotu gar na Israel, pa diet tale bia diet na iaan kaia ra nudahat suuh na tar hartabar.

¹¹ No tamat na pris nudiet ira Israel, i la kapkap ira gapina ira wawaguai uram narako tano Halhaliana Sibaan Sakit. Ma kaikek ra gaap, a hartabar wara kapkap sei ira sakana magingin. Senbia di la tuntun kaikek ira palatamaina ira wawaguai kaia tiga sibaan i kis sisingen ta ira mataniabar. ¹² Ma Iesu mah hua. Ga maat sisingen nataman tano pisa na hala wara bulbul hasisingen ira mataniabar talur ira nudiet sakena ma no gapina at. ¹³⁻¹⁴ Io hua, dahat na haan tupas ia talur kaikek ra mataniabar na Israel tikai ma ira nudiet warkurai. Diet ga nas hamalentak Iesu kanong ga maat hua. Ma ing dahat haan tupas ia diet na nas hamalentak mah dahat. Iasen na tahut bia dahat na haan tupas at ia kanong taia ta tiga pisa na hala kai napu uta dahat nong na tur hatikai. Taia. Dahat sip bia dahat na laka tano pisa na hala nong na hanuat namur ma dahat kis kahai iakano pisa na hala.

¹⁵ Iesu um nong i lam dahat tupas Kalou. Io, i tahut bia dahat na pirlat haitnei Kalou hoing no nudahat hartabar tupas ia. Dahat na pirlat ia hoken: dahat na hinawas palai bia dahat ira nuna. ¹⁶ Ma waak dahat luban wara gilgil ira bilai na harharahut ta ira mesa kanong kaiken ra mangana hartabar tupas Kalou i haguama ia.

¹⁷ Na tahut bia muat na taram ira numuat

lualua ma bia muat na hanapu muat ta diet kanong diet balaurei timaan muat. Ma diet balaurei muat kanong namur diet na hinawas palai ra matmataan ta Kalou uta ira nudiet pinapalim nalamin ta muat. Io, muat na tararam diet waing ira nudiet pinapalim nalamin ta muat na haguama diet, ma pataia bia na hatirih ira nudiet nilon. Ing bia diet na kap ra tinirih hua, pa na harahut muat.

Ira sinsaring tupas Kalou uta ira nuna harharahut

¹⁸ Na tahut bia muat na sasaring uta mehet kanong pa mehet kilinganei bia mehet ira sakana mangana tunatuna. Taia. Mehet la sipsip bia na takodas harsakit ira numehet nilon. ¹⁹ Ma iau haragat muat bia muat na manga sasaring bia Kalou na tulei pukus hagasiaan iau tupas muat.

²⁰ Iau sasaring tupas Kalou nong i la tartar ra malum. Ia nong ga hatut habal Iesu no nudahat Watong talur ra minaat. Ma Iesu ia nong i balaurei dahat hoing tikai i balaurei ira sipsip. Iesu nong ga maat hoing tiga hartabar tupas Kalou. Ma no nuna minaat ga gil no kunubus nong i tur hatikai. Io hua, Kalou ga tale bia na hatut ia hua. ²¹ Ma iau sasaring bia iakano nudahat God na tabar muat ma ira bilai na linga muat supi wara gilgil haruatanei no nuna sinisip. Iau sasaring bia na papalim narako ta dahat tikatikai ing Iesu Karisito ta lam dahat tupas Kalou bia dahat naga tale wara haguama ia. Ma Iesu Karisito ia nong dahat na lat ia hathatikai. Amen.

²² Bar tasigu ta Karisito, iau haragat muat bia muat na hadadei kaiken ra nianga ma ra bala matien. I tale bia iakan ra kumkumina pakpakat mon tupas muat na haragat muat.

²³ Iau hasasei hapalainei muat bia di ta halan-galanga sei Timoti, no tasi dahat, talur ra hala na harpidinau. Ma ing bia na haan tupas hagasiaan iau, iau ni tikai ma ia ma ena ma nas muat.

²⁴ Na tahut bia muat na karo lah ira numuat lualua ma ira mataniabar bakut ta Kalou. Diet mana Itali diet tula harkaro ta muat.

²⁵ Iau sasaring bia no harmarsai ta Kalou na kis ta muat bakut.

No Tahut na Hinhinawas
The New Testament in the Hinsaal dialect of the
Patpatar language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Hinsaal long Niugini
copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Hinsaal (Patpatar)

Dialect: Hinsaal

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0. You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 5 May 2022

0e2956ed-d793-5e92-aa0c-5c3432c69108